

ESER

YOZGAT REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ AYLIK BÜLTENİ

GÜNDEM

GÖRME YETERSİZLİĞİ

Görme Yetersizliğinin Tanımı ve Sınıflandırılması

Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreci

Sınıfta Az Gören Bir Birey Olan Öğretmenlere Tavsiyeler

GÖRME YETERSİZLİĞİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

Görme Yetersizliğinin Tanımı

Görme yetersizliği ya da kör olan birini düşünürkeni seyahat ederken baston kullanan, nesnelere tanımak için dokunma duyusundan birinci derecede yararlanan, okumak ve yazmak için daha çok Braille alfabesini kullanan bireyler akla gelmektedir. Görme Yetersizliği hem yasal hem de eğitsel açıdan tanımlanabilmektedir.

Yasal Tanım

Körlüğün yasal tanımı görme keskinliğinin ve görme alanının ölçümüne dayandırılır. Görme keskinliği, belli bir mesafeden görme ve ayrıntıları ayırt etme yeteneğidir. Görme keskinliği genellikle farklı büyüklükteki harfleri, sayıları ve sembolleri 20 feet uzaklıktan okuyarak ölçülebilmektedir. Görme alanı, baş çevrilmeden ve gözler oynatılmadan görülebilen bir alan (ileriye doğru bakarken çevresindeki alanı görebilmesidir) demektir.

GÖRME YETERSİZLİĞİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

Kör: Bütün düzeltmelerden sonra iyi gören gözündeki görme keskinliğinin onda birine yani 20/200 ya da daha azına sahip olan ya da görme alanı 20 dereceden az olan kişilere kör denilmektedir. 20/200'in anlamı; görme yetersizliğinden etlişenen kişilerin 60cm' den görebildiğinin, normal görme gücüne sahip olan kişilerin 6 metreden görebilmesidir. Görme alanı ise görmenin sadece merkezdekilerle sınırlı olmasıdır.(Özyürek, 1997;Ataman,2003;Tuncer,2003).

Az Gören: Bütün düzeltmelerden sonra, iki gözle görmesi 20/70 ile 20/200 arasında olan ve günlük yaşamda görme gücünden ancak çeşitli yardımcı araçlarla yararlanabilenlerdir. Normal gören kişinin 6 metreden gördüğünü az gören kişi 2 metreyle 60cm arasında mesafeden görebilmesidir.(Özyürek, 1997;Ataman,2003;Tuncer,2003).

Yasal tanımı daha çok görme yetersizliği olan kişilerin yasal olanaklardan yararlanıp yararlanamayacağına ilişkin karar vermede kullanılır. Örneğin, görme yetersizliği olan öğrencilerin hangi tür özel eğitim okul ve kurumuna yerleştirileceği ve ne tür mali desteklerden ve araçlardan yararlanacağına belirlenmesine hizmet eder. Ancak yasal tanım öğrencinin eğitim gereksinimleri hakkında yeterli bir bilgi vermediği için ayrıca eğitsel tanımlara başvurulmaktadır.

Eğitsel Tanım

Birçok uzman, özellikle eğitimciler yasal tanım sınıflamasını yetersiz bulmaktadır. Uzmanlar görme keskinliğinin ölçümü ile görme yetersizliği olan öğrencinin görme kalıntısından nasıl yararlandığı ya da nasıl işlevde bulunduğunu çok doğru tahmin edilemeyeceğini ifade etmektedirler. Yasal olarak kör olduğu belirlenmiş bireylerin küçük yüzdesi kör olmasına karşılık, çoğunluğu görme artığından yararlanabilmektedir. Körlüğün ve az görmenin yasal tanımlarındaki sınırlılıklar nedeniyle eğitimciler eğitsel tanımları yeğlemektedirler. **Eğitsel açıdan kör;** ileri derecede görme keskinliği kaybı olan, öğrenmesini dokunarak, işiterek ve konuşan kitapları dinleyerek sürdürmeye gereksinimi olan bireylerdir. **Az gören** ise, görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen bireylerdir. Görme potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmek için gözlük, büyüteç gibi araç gereçlere, büyük puntolu yazı, aydınlatma, zıtlık gibi materyallere ve çevre düzenlemelerine gerek duyarlar (Özyürek, 1997; Tuncer, 2003).

GÖRME YETERSİZLİĞİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

YAYGINLIK

Görme yetersizliği, rastlanma sıklığı düşük olan bir yetersizliktir. Öğrenme yetersizliği gibi rastlanma sıklığı yüksek olanlara göre oldukça daha az görme yetersizliği olan öğrenci bulunur. Görme yetersizliğinin yaygınlığı benimsenen tanımlara ve yaşlara göre farklılık göstermektedir. Yasal tanıma göre, tüm görme yetersizliğinden etkilenenlerin oranı toplumun %0.15 ile %0.56 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Özyürek, 2002). Görme yetersizliği olan öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi başka yetersizliklere de (zihinsel, ortopedik vb.) sahiptir. Görme yetersizliği olan öğrencileri yaklaşık %25 gören okuyucudur (Yazılı materyalleri okuyabilmekte ve yazabilmekte), %10 braille okuyucusudur ve %7 işitsel okuyucudur (Vaughan, 2007). Körlük gençlerden daha çok yetişkinlerde sıkça rastlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda körlük okul çağı çocuklarda daha az rastlandığını ortaya koymaktadır.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

Değerlendirme tıbbi ve eğitsel değerlendirme olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Tıbbi değerlendirme süreci daha çok bireydeki zedelenme, sapma ya da bozukluklara odaklanır. Yetersizliğe neden olan zedelenmenin nerede olduğu, türü, derecesi, ilerleme koşulları doktorlar tarafından yapılan tıbbi değerlendirme ile belirlenir. Bu zedelenmeye ilişkin varsa yapılacak düzenlemeler yapıldıktan sonra rapor hazırlanır.

Bu tür değerlendirme sonucunda öğrenci hakkında elimizde sadece yetersizliğine ilişkin bilgiler vardır. Oysa öğrencinin en uygun eğitimi alabilmesi eğitsel değerlendirme ile belirlenmektedir.

“Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre eğitsel değerlendirme ve tanılama, ” bireyin tüm gelişim alanındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek eğitimin her tür ve kademesindeki geçişlerde yapılır. ” Buna istinaden eğitsel değerlendirme sürecinde, eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim alanındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları belirlenerek en az sınırlandırılmış eğitim ortamına ve özel eğitim destek hizmetlerine karar verilmektedir.

Çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılması RAM’da oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır. Çocuğa görme yetersizliği tanısı konulduktan sonra söz konusu yetersizliğin yani görme kaybının diğer gelişim alanlarına olan etkisinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gereklidir. Yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde; çeşitli testler, ölçekler, değerlendirme araçları, formel / formel olmayan araçlar, standart testler uygulanır. Yani çocuğun gelişim alanlarında performans düzeyi, akademik durumu ve eğitsel gereksinimleri hakkında bilgi edinilir. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda uygun eğitim ortamına yönlendirmek amacıyla özel eğitim değerlendirme kurulu raporu ve eğitim planı hazırlanır.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

Millî eğitim müdürlüğü bünyesindeki özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurulu raporu ve eğitsel plan doğrultusunda özel eğitim gerektiren çocukları en uygun resmî okul veya kuruma yerleştirir.

Ülkemizde görme yetersizliği olan çocukların devam edebilecekleri farklı eğitim ortamları bulunmaktadır. Bu ortamlara kısaca değinecek olursak;

Yatılı Görme Engelliler Okulu: Görme yetersizliği olan çocuklara özel eğitim hizmetleri sunan okullardır. Okullarda beslenme, barınma, bakım ve eğitim hizmetleri sunulmaktadır. Söz konusu bu okullar yatılı ve gündüzlü olarak hizmet sunmaktadır.

Özel Eğitim Sınıfı: Özel eğitim sınıfı, görme yetersizliği olan çocuklar için normal gelişim gösteren çocukların gittikleri okul bünyesinde açılan sınıflardır. Bu sınıflar, normal gelişim gösteren akranları ile görme yetersizliği olan çocukların etkileşimine ortam hazırlamaktadır.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Desteği: Görme yetersizliğinden etkilenmiş çocukların ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alacakları seçeneklerden bir diğeri ise; özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden alacakları destek eğitim hizmetleridir.

Destek Eğitim Odası: Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam olarak tanımlanmaktadır.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları: Görme yetersizliği olan çocuklar özellikle ortaöğretim kademesine geldiklerinde normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim alırlar. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte verilen eğitim uygulamalarıdır. Okullarda oluşturulan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Kurulunun düzenlediği, ailenin ve öğretmenlerin katıldığı bir toplantı sonrasında çocuğun BEP'i hazırlanır ve uygulanır. İhtiyaç halinde çocuk, bulunduğu okulda destek eğitim odasından faydalanabilmektedir.

SINIFINDA AZ GÖREN BİR BİREY OLAN ÖĞRETMENLER İÇİN TAVSİYELER

- 1-Sınıfınızda az gören öğrenci için ışıklandırma düzenlemesi yapılmalı,
- 2-Bu öğrencilerin kullanacakları materyalleri incelemeleri için yardımda bulunulmalı,
- 3-Eğitim-öğretim teknikleri öğrencilerin alıcı/ ifade edici dil becerilerine göre uyarlanmalı,
- 4-Az gören öğrenciler için daha iyi görmelerini sağlayıcı optik araçlardan faydalanmalı,
- 5-Öğrencinin okuyacağı metni bilgisayar gibi teknolojik araçlardan yararlanarak öğrencinin ihtiyacını karşılayabilecek puntolarla yazılmalı,
- 6-Öğrencinin özel durumu göz önünde bulundurularak ve sahip kavramlara dikkat ederek, sorulan soruyu veya anlatılan metni gerektiği kadar tekrar edilmeli ve öğrencinin doğru anlaması sağlanmalı,
- 7-Sınıf içinde öğrencinin kullanacağı her eşyayı öğrencinin görebileceği büyüklükte ve ayırt edici ve uyarıcı renklerle belirtilmeli,,
- 8-Ders süresini veya etkinlik sürelerini öğrencinin eğitime katılma süreleri öz önünde bulundurularak kısa tutulmalı/ molalar verilmeli,
- 9-Öğrenci sınıf içindeki oturumunu öğrencinin dersten azami derecede faydalanması için ona öncelik tanınmalı ve en uygun yerde oturtmalı,
- 10-Yazılı materyalleri okurken yada işlemleri, problemleri yazarken öğrenciyi bunalıcı müdahaleler olmamalı, ona yeteri kadar zaman tanınmalı,
- 11-Sınıf içinde kullanılacak materyaller öğrencinin görebileceği uzaklıkta olmalı,
- 12-Sınıf tahtası kullanılırken bu öğrencilerimizin durumları dikkate alınarak kalın ve uzaktan net görülebilir özellikte olmalıdır.

KAYNAKÇA

DİKEN, Halil İbrahim (ed), Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim.
Ankara: PEGEM AKADEMİ, 2015)

Görme Yetersizliği Olan Bireyler "Rehber Kitapçık", Milli Eğitim Bakanlığı, Özel
Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (T.C. Resmi Gazete, 7 Temmuz 2018, Sayı : 30471).

Görseller "<https://www.freepik.com/>" adresinden alınmıştır.

ESER

YOZGAT REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ AYLIK BÜLTENİ

Yazarlar:

Hakan ATALAY

Veysel ÇEKEREK

Sadık AKYÜZ

Mert KARACAOĞLU

İsmail Sami KARTAL

Kübra ESERYEL YILMAZ

Hamide Bilge AYDIN

